

inter extima fauina patrata ingraciam Hebreorum à A
Deo, commemoavit in intersectionem itorum duorum re-
gum Amorrahorum haec de causa pertinuisse le cun-
tus, & elonguisse eorum, nec manisse in eis spiritum ad
interventum ipsorum; quia Dominus Deus vobis est Deus
in celo/s, & in terra dersum a. Achior idem posuit in
sua oratione ad Holoferensem b. Eadem narratione uis-
tus est Gabonita; ut persuaderet Ioule commiserationem c.
Recentierunt denique post redditum de Babylonie inter-
singularia beneficia divina Levita coram populo tradi-
tam possessionem terra Schon & Og d. Exterminare in gra-
atis Hebreis hoc exprobat e. Ego exterminavi Amor-
rahum a parte eorum, cuius altitudo cedrorum altitudo ejus,
& fortis ipsa quasi queruus, & contricis fructuum ejus desuper e.
& radices ejus sacer. Ego sum, qui ascendere vos feci
de terra Egypti, & duxi vos in desertum quadraginta annis,
ut possideretis terram Amorrah. Multitudine, fortitu-
dine, opibus malitia prestatabant Amorrah, ut etiam id-
eico peculiari nominaverit eos Deus, quem promi-
teret Abram regionem Chanaan, dicens complendat
promissionem generatione quartae, quia nos dum completa B

e Gen.15,13
cap.10,6-8
& 10,6-11
& 10,12-14
h cap.12,24
Expositio
physic.

orans iniquitatem Amorrahorum f, id est, tempus constitui-
tum poenitentia eorum. Liber Ioule & continet aliarum gen-
tium & regum subjugationem, ut regis Hai, & simili alti-
tudine, quae deinceps numero eriguntur & unius a.
Haec secundum sensus mythicos obiter hic expounderit a.
Augustino, Hilario, & aliis de extincione per Christi gratia
peccatum. Schon, infrastructum arborum vultus signifi-
care Hilarius, Amorrah exacerbat; Orazio, & macrani
aut wallum, Ba/san confusione, five pudorem; Chanaan,
quod servitudo damatam a Noe nomen est, mortuorum, da-
tan terram in hereditatem ut corpora servient virtutibus, &
Doo. Augustinus interpretatur Schon tentaculum
radix & generatio quidem ejus de terra Chanaan est,
pater autem illius Amorrahus, & mater Cetha. Erant
ingentia sceleris gentium condiciorum à Chanaan, quem
Non excusat fuerat, argue servitudo damna veritas. A.
morrah propter gigantes vires, de quibus recitatus an-
tiquus, non statim erant iniquitaribus, de quibus in
Genes. 10,11,12
vel germe, inutili, luxurianti spiritum ve luxuria, qui est
rex Amorrahus, id est, amaricantum quos statim post
peccatum, poneat, & amaricandine torquentur; per Og,
qui significat congregantem, vel coaccensionem, avaritiam,
& prout ave avaritiae, qui dicitur rex Ba/san, id est,
confusori, que debetur varia, juxta id, approbatur abu-
dantibus i; per regnum Chanaan, qui significat possiden-
tem, seu possessionem, vel paratus humiliorum, super-
bitum, vel spiritum superbitum, qui vult omnia possidere,
id est, sub pede habere: hos reges percurruerunt, & crucifixos
primum amaricandine dolorum & secundum nuditate &
paupertate, tertium humiliacione in capitib; inclinacio-
nem terrenam coelestib; in qua domines creati sunt, sed
eas prosuperbia sua perdecent, ut datum dominibus ju-
stissim aeternam possidendum. Mythologiam de variis
ribus crucifixis à Ioule, & diversis regis in ditionem
redactis, & de strategemate circa Jericho & Hai legere
potes in commentario Serui nostri ad eudem librum,
quam collegit ex Origene, & aliis, atque quodomodo carnem
oporeat nos crucifigere cum virtutis & concupiscentiis f.
D. Glosa ordinaria notat talem modum loquendi, quo
dicitur sicut Petrus de conversione Cornelii, Surg. I Pe-
nitentia, & per Schon regem Amorrahorum, vult intelli-
gi Regem Romanorum, coquid Amorrah interpretan-
tur illuminari in conversione autem Constantini, ipse, &
Populus Romanus in lide fuerunt illuminati: per Og re-
gum Ba/san, Francorum regem, quia Ba/san significat pin-
guineum, Francia vero pinguis est in divinitate, & in pa-
quidine devotionis.

Qui perfusa genitio multa.) Verbum etiam Hebreum &
Grecum est idem hoc loco, quod in verbo octavo. & ibi
expouimus etiam per interlineare, quod erat Chalda. 707
Xerxes, quamvis non sit aliud, nempe נְהַבָּה neheb. Gentes
sunt illi septem, ut decimae, quas plus a me numerarunt
alias moniti. Denique gentium nomen, & ονοματις nominabantur. Strabo m meminit Regis
in Arado, & singulis Phenisiarum Urbiis singulos Re-
ges suffit. Plinii non omnes quandam Strategias, prefec-
turalis regna vocata: & sua etiā areata quadraginta quinq;
Ethiopum Reges existit o. Eodem pacto tam multi re-
concentur in Genes. Reges in lib. Judic. 72 sepiusq
sub

Tot gentes domini, tot Reges in Orcum.

Hebreus וְיַעֲשֵׂה ha/sumim potest id quoq; signifi-
cari, sicut & ΟΥΝΩY ha/sam non tantum fortificare, sed
etiam multiplicare. Posteriora acceptio exemplum
est in Pl. 32,9,6 multiplicati sunt super numerū & iterum
multiplicati sunt super capillos capitū metiū in 37.
multiplicati sunt, qui oderunt me iniquū; præterea p in
multiplicati sunt super capillos capitū mei. Sic Galli
dicitur à forte rotis pro mulieris. Sic alibi q; populū grave,
exercitum pro mulier dicit vidimus. Praest omnino
translatione nostram feui, contentanem Grecz, que
habet apocryphus, & primaria significatio est Hebrei voca-
buli. Unde ΟΥΝΩY ha/sam os, corporis robustissima pars.
Congratuit etiam huic sensu: quia prius resulū de duabus
regibus Schon & Og, Amorrah, qui mox nominantur,
præterea in Amos, apud quem Deus ipse cōparatū
altitudine cedrorum, & fortitudine, ut robore querum,
teret Abram regionem Chanaan, dicens complendat
promotionem generatione quartae, quia nos dum completa B

e Gen.15,13
cap.10,6-8
& 10,6-11
& 10,12-14
h cap.12,24
Expositio
physic.

orans iniquitatem Amorrahorum f, id est, tempus constitui-
tum poenitentia eorum. Liber Ioule & continet aliarum gen-
tium & regum subjugationem, ut regis Hai, & simili alti-
tudine, quae deinceps numero eriguntur & unius a.
Haec secundum sensus mythicos obiter hic expounderit a.
Augustino, Hilario, & aliis de extincione per Christi gratia
peccatum. Schon, infrastructum arborum vultus signifi-
care Hilarius, Amorrah exacerbat; Orazio, & macrani
aut wallum, Ba/san confusione, five pudorem; Chanaan,
quod servitudo damatam a Noe nomen est, mortuorum, da-
tan terram in hereditatem ut corpora servient virtutibus, &
Doo. Augustinus interpretatur Schon tentaculum
radix & generatio quidem ejus de terra Chanaan est,
pater autem illius Amorrahus, & mater Cetha. Erant
ingentia sceleris gentium condiciorum à Chanaan, quem
Non excusat fuerat, argue servitudo damna veritas. A.
morrah propter gigantes vires, de quibus recitatus an-
tiquus, non statim erant iniquitaribus, de quibus in
Genes. 10,11,12
vel germe, inutili, luxurianti spiritum ve luxuria, qui est
rex Amorrahus, id est, amaricantum quos statim post
peccatum, poneat, & amaricandine torquentur; per Og,
qui significat congregantem, vel coaccensionem, avaritiam,
& prout ave avaritiae, qui dicitur rex Ba/san, id est,
confusori, que debetur varia, juxta id, approbatur abu-
dantibus i; per regnum Chanaan, qui significat possiden-
tem, seu possessionem, vel paratus humiliorum, super-
bitum, vel spiritum superbitum, qui vult omnia possidere,
id est, sub pede habere: hos reges percurruerunt, & crucifixos
primum amaricandine dolorum & secundum nuditate &
paupertate, tertium humiliacione in capitib; inclinacio-
nem terrenam coelestib; in qua domines creati sunt, sed
eas prosuperbia sua perdecent, ut datum dominibus ju-
stissim aeternam possidendum. Mythologiam de variis
ribus crucifixis à Ioule, & diversis regis in ditionem
redactis, & de strategemate circa Jericho & Hai legere
potes in commentario Serui nostri ad eudem librum,
quam collegit ex Origene, & aliis, atque quodomodo carnem
oporeat nos crucifigere cum virtutis & concupiscentiis f.
D. Glosa ordinaria notat talem modum loquendi, quo
dicitur sicut Petrus de conversione Cornelii, Surg. I Pe-
nitentia, & per Schon regem Amorrahorum, vult intelli-
gi Regem Romanorum, coquid Amorrah interpretan-
tur illuminari in conversione autem Constantini, ipse, &
Populus Romanus in lide fuerunt illuminati: per Og re-
gum Ba/san, Francorum regem, quia Ba/san significat pin-
guineum, Francia vero pinguis est in divinitate, & in pa-
quidine devotionis.

Qui perfusa genitio multa.) Verbum etiam Hebreum &

Grecum est idem hoc loco, quod in verbo octavo. & ibi

expouimus etiam per interlineare, quod erat Chalda. 707

Xerxes, quamvis non sit aliud, nempe נְהַבָּה neheb. Gentes

sunt illi septem, ut decimae, quas plus a me numerarunt

alias moniti. Denique gentium nomen, & ονοματις nominabantur. Strabo m meminit Regis

in Arado, & singulis Phenisiarum Urbiis singulos Re-

ges suffit. Plinii non omnes quandam Strategias, prefec-

turalis regna vocata: & sua etiā areata quadraginta quinq;

Ethiopum Reges existit o. Eodem pacto tam multi re-

concentur in Genes. Reges in lib. Judic. 72 sepiusq

sub

libero a tres amici Job: & hodie in India, Japonicae A& ipsi laudant nomen Domini assidue, & collaudant illud
in confessione. o Eccl.5,1,15

Domine.) In Biblio Gracis Regis, Complutensibus, alius, pro w/et. el Rua. Sed reputar nomen Domini, & ονοματις יְהוָה Jehovah, in omnibus aliis libris quod valet etiam ad emphasi, & majorem expressio-
nen affectus,

Memoria tuum in generationem, & generationem.) Alii, memoria tui, velut נְהַבָּה neheb, id est, aut
memoria, quae de ipso habeatur ab aliis, aut quam ipse
de aliis. Sed primum melius. Refer Chrysostomus au-
lum cranialis הַצְבָּא tsabba, recordatio tui, aut tua, pro
memoria bonum. In psalmo 101, p eadem phra-
si dictum memoriale Dei in generationem, & generationem,
Generations, (pro quibus Pilaterum Romanum, &
Cassiodorus ac Arnobius ponunt faculum facili, seni
eodem, licet non proprie vocum, quae sunt נְהַבָּה neheb,
ονοματις ιησους, quod Apollinaris vocat γρηγοριος, memorabile bonum. In psalmo 101, p eadem phra-
si dictum memoriale Dei in generationem, & generationem,

Et dedit terram eorum hereditatem.) Quomodo cen-
teat terra, quæ ad alios prins pertinebat, & armis ac-
quisita est, licet Deo mirabiliter opulenta, in heredi-
tatem ab illo data, dimisimilis; quod etiam heredi-
tas accipitur propter, quæ cuius chara est, ac si heredi-
tatio dñe comparetur, vel iulie, ac famae poliedra,
ut foli, quod dicto jure habetur. Denique data
et illa terra, ut deinceps ad hebreos & posterius de-
cederet, nec distrahi poterat ad alios venditione aucto-
ratione; sed nec a dignate singulis Tribus portiones
confundi, & permisceri.

Hereditatum Israel populus suo.) Israel dativi casus est,
jungitq; Hebrew נְהַבָּה neheb, quod Græc i scri-
beretur Hebrew סִבְרָה sibrah. Non possum reddere rationem
etymologicam, quæ dicitur traditum pro intruendo arbore,
sunt ininde germine, vel per tentationem oculorum, vel
calore. Si quod est thema vocabuli peregrini Hebreus,
non potest aliud assignari, quam נְהַבָּה neheb, vorax,
separare, abrude, qui sicut dicas ab rato, purgamentum,
מְלֻחָה melucha, vel eradicationem,

Regem Amorrah.) Erant Amorrah נְהַבָּה neheb, memoriæ, & rememoræ, & in aliquibus codicibus latini Neheb, non meliusq; scri-
beretur Hebrew סִבְרָה sibrah. Non possum reddere rationem
etymologicam, quæ dicitur traditum pro intruendo arbore,
sunt ininde germine, vel per tentationem oculorum, vel
calore. Si quod est thema vocabuli peregrini Hebreus,
non potest aliud assignari, quam נְהַבָּה neheb, vorax,
separare, abrude, qui sicut dicas ab rato, purgamentum,
מְלֻחָה melucha, vel eradicationem,

Ver. 13.) Domine, nomen tuum in eternum: Domine,
memoria tuum in generationem, & generationem.
Ver. 14.) Quia judicabit Dominus populum suum, &
in servis tuis deprecabitur.

Q; Uum demonstraverit prius Propheta, magnum
eius Dominum supra omnes alios deos, propter
ipsum circa res omnipotentem providentiam, tum vero propter illam, quam habuit de populo, illum adeo mirabiliter de cunctitate Ägyptica libera-
do, & ad terram promissi possessionem perducendo, con-
cludit fore, ut ipsius nomen, memoria, fama, recordatio
fame, & nomini, celebritas laudum vigeat, ac
perveretur in sempiternum, & per omnes generationes,
Ait etiam huius caulfam reti futuram, quoniam idem
Dominus semper, ut fecit haec, iudicabit populum suum,
et memoriæ, & in servis tuis peculiai modo Domini
non Deum exercitum, ut memoriæ nostrum sit tamquam
Deus non tantum ut vocatur. Qui est, sed etiam Deus
Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, quod ipse dixit x,
et nomen sibi in eternum, & memoria nostra in genera-
tionem, & generationem, quo nomine denotatur Deus ad
notri curam & utilitatem applicatus. Ibidem ille ipse
facit, qui sacrificium, & gemitus sicut in super hu-
mali memoria filiorum Isreal, & super utramque hu-
morum nomen avara recordationem y. Ibi memoriæ feci
illam diuinam dando timbrem suum, z.

Quia judicabit Dominus populum suum.) Flebit legit
Augustinus cum vetere Pilatere: judicabit in præteri-
tate putatis Hieronymus. Idem, & alii exponunt de-
litione inter bonos & malos, electos & reprobos. Ju-
dices & Gentiles. Chrysostomus autem intelligi posse de
eodem populo, de quo pœnas sumat, & potest ceſſer il-
los recuendo, ut et in sequenti membro, vel divitism,
ut hoc pertinet ad ultionem de hostibus populi, fe-
quens ad consolationem populi. Indicatio populum in ge-
nerationem, & generationem, quo nomine denotatur Deus ad
notri curam & utilitatem applicatus. Dicitur illi ipse
procedens est, qui sacrificium, & gemitus sicut in super hu-
mali memoria filiorum Isreal, & super utramque hu-
morum nomen avara recordationem y. Ibi memoriæ feci
illam diuinam dando timbrem suum, z.

Sensus loci. Quia iudicabit Dominus populum suum.) Ibi memoriæ feci
illam diuinam dando timbrem suum, z.

Et iudicabit in servis tuis deprecabitur.) Hieronymus: & in ser-
vis suis erit placibilis. Alii, & super servis suis penitentia
dicitur, id est, placabit, tamquam super vilceram pro-
pria prater: in gratiam redibit, clementius ager, opere
clementia, quod illi maxime proprium, oblectabit se.

Hebreum utrum est הַצְבָּא tsabba, quod est consola-
tioſiſim, conſolatiōnem accipere, duci commiseratione, &
quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &
quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &
quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &

et quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &

et quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &

et quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &

et quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &

et quædam tangit pœnitentiam super malum alterius. In psalmo
115,1, p. vestitum דְּנַבְּרָה dnabar, & consolatiōnem
familiæ, id est alibi accipere, duci commiseratione, &

per seruos suis iustos convertebas in miserationibus suis
Piaterium, & Augustinus, legunt, *advocabat*
explicare Augustinus, quod esset Christus ad vocan-
tis a Gentibus, voluntibus credere in ipsum. Ego re-
advocando verbo explicare, quod futura esset Christus
ad vocatus per teum iutorum, prout etiam scribie-
bantur. Nam *explicatio* significat *advenitum ex-*
patronum causa, aut *passim ad vocatum fieri a patroci-*
nis. In passiva quoque vox significans *corari* & *invocari*,
aut, quid sibi voluit interpres per *dprechabatur*. Decla-
ritid Bruno & Remigius de lanci, qui fini futuri ro-
tundes, mediatores, intercessores notari ad Deum com-
muni dominum, apud quem gratia valent, Glorio or-
maria, dominum orabit per seruos suis, dancis ipsi punitu-
precondi. Reliqui sene quod ipse nescit Deus oratus ex-
hibuit ac exaudier. Tertia notio etiam pessime sus-
tendo verbum, *consolationem capere*. In qua legitur
Romano Piaterio, & Ambrosiano, atque apud Hi-
eronymum, *Acnobium*, putatum Hieronymum, Caffiodi-
& consolatibus, Caffiodiorum consolationem Deo tri-
bus, dum prama promissa seruos suis restituat. Hilas-
& creditus Hieronymus, quod judicato, id est, re-
ponuo illo, hoc est. Iudico. qui si

Verf. 15.) Simulacula Gentium argentum & aurum: opera magnorum hominum.

Verf. 16.) Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt.

Verf. 17.) Autres habent, & non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.

Verf. 18.) Similes illis hant, qui faciunt ea, & omnes, qui confidunt in eis.

2 Cor. 1.2. *Ex qua lingua translatio nostra immodice facta est, pro ad vocatum habemus, consolationem capere, orari seu rogari, poterem soli congaue diste translationis nostre, in qua titia pafii est debet accepit deprecari, scut alibi consolari & exhortari, si we exhortam pro vestre exhortatione & salute, quamvis Grecus Textus alter habeat, nec adeo multa continet, sed & aliqui codices legant, quod ad rem facit, *sin wapaxwq; s; q; u; b;* eodemque loco *Commentarius Ambroxi tributus, exhortationem consequimur. Syra verso, sine consolationem accipimus. Itaq; in seruus suis Deum deprecari, est facilis ac libenter aures deprecantibus datus, quod qui facit, consolationem quādam capi, & si quā severiter sententia tulerat, vel ferre parabat, retrofatu & miseretur. Quo pacto convenienter omnes translationes, beneque convenienter cum Hebreo verbo prius exposito. Iliā citā admetti potest, in qua est, ad vocabitur, licet paulo fit alienor ad Hebrei verbis nitione, quatenus Deus pro nobis factus homo, pro nobis etiam, ut dicebā, advocata agit. Gracē *wapaxwq; apud Patrem;* & hoc ipso officio consolatur, hoc est, consolationem capi. Eadē significations habet nomen *wapaxwq;* ut alias docui, & Christo quidem tribuirib; Iepisi Spiritu Sancto, confortanti, hortanti, & interpellanti, tī pro nobis genitibus innenarrabilis & idec, efficienti per gratiam & spiritu precium tū, ut fiduciam, atque etiam iustificanti, ut ante dixi, & confortanti nos in deo orationis tua d. Advocati ratio Spiritu Sancto non sita copet, quia includit in seioriem naturam illius, ad quem quae fungitur officio. Illustrari hic locus potest taliter similili ex pl. 89. c. *Conversus Domine si fugues? & deprecessis obserueros tu sis wapaxwq; in te vobis ducas;* ut sebiamus hunc bluvanā Kas. Non placet Richardi Cenomani notatio ut *sin. wapaxwq;***

piatus Verbi, deprecatibus; quodammodo exigit ratio grammatica, sed si lenius, quod faciat servos tuos Deus deprecari, sicut citato nuperime loco Paulus loquebatur, Passim tantu vocis & significations est ut *παραπομψαι*, & *Hebreos 13.5* *την ιδινην αποστολην* actionem importat in scripturam. In epistola ad Hebreos 13.5, quod hollitis Deis promovetur, passim sumuntur *παραπομψαι*, *gratus ei*, *vel ei*, & in p[ro]l. 77.5 *Virginibus eis non sunt laudemus* *την ιδινην αποστολην* *lo-
calia* *επιστολην*. Hieronymus, *nemo lux*, Enar-
tatores Graeci significacione facti sunt confosalios
passiva, quod *Apolinaris* ex proficit hoc modo.

Α' ποι φίλοις διμόεσι ἀκτη παραμεθια τοχω,
Pro amicis servus medelam solarium habens,

nosrūm imagines primas suas species veras ha-
cent, ac prima corū **poterat** vera fuit; quoniam
secundum verum rerum historiam vere id fuerit, quod
appellantur, & vera etiam quæcumque de illorum vita
in conversatione traduntur. Unde idola [celestorum] ac
nequissimorum dæmonum aut hominum sicut simulacra
notre autem Sacerdotum & clavis nostrorum imagines. Sic
in illo locu[m] de adoratione. Quia de re nos albi, atq[ue]
de nomine, quod merito erit Christoforus affirmat, hic
se summe infirmatus & quid imbecillam, abiectumq[ue]
significare. Vide mysticam comparationem idolorum
cum avariis & malis praetatis apud Hugonem, præterim
cum iñis, quæ lectu digna sunt, luctuq[ue]. Videntur, inquit,
vivere, & non vivunt; videntur illi homines, & non sunt;
in tunc lutei sunt, lignevi, foris auro, & ferico velutino;
cogitant de profecto iuorum; non dant, fed recipiunt ab
interioribus a dorante, nec juvare possunt. Facile est
comparationem instituere cum aliis, quorum Deus
verius dicitur, & avaria idolorum servitus est; & quod
liberalium virtutum, cui servitor.

Argentum & aurum.) Notat Hilarius addere plerumque his impetrabat ut ius auctoritatem, ut pretiis metalorum honorem diis, quos sibi fecerint, quarant, auro, argento formeando. Erant & lignea, lapidea, greci simulacra multo pluram: tamen haec ponit, inquit Hugo, ut qui in his erubelit, facilius in aliis erubescat. Vell adverbialiter oratio relolvi potest, quamvis simulacra sint aurea, vel argentea; tamen deos non esse.

Os habent : si non laudentur .) Vetus Psalterium . &c

*Os habent, & non leguntur. — Vetus Platerium, &
Augustini incipiunt ab oculis: & quod hic de ore habet
nares collocant. De gculo nihil dicit Euthymius obseruavit in psalmo 113, quia non leguntur nisi come-*

disse. At legitur Bel apud Daniellum e.
Neque enim est spiritus in ore ipsorum.) Dixi haec omnia
in veteri Platerio, & ab Augustino. Alii, ut Campen-
di, nases, sed non est spiritus, aut habitat in ore ipsorum.
Quodam Chaldaeum etiam Paraphrastes, nases, nec est
spiritus vivans in ore ipsorum. וְאַתָּה תִּרְאֵת שֶׁבֶת
נִצְחָנוּ וְנִצְחָנוּ וְנִצְחָנוּ וְנִצְחָנוּ וְנִצְחָנוּ וְנִצְחָנוּ
bananum, præterea pravi sektorat dogmatis eudem
fenestrum cagno exsticis.

Et parulas frustra nares jucundus odorum.

Fefellit istos translatores dictio **TN** abh in hac oratione,

non respirant, suntque spiracula vita. Vel non tam redditus causa, quam ad veritatem auctioris magis, quod significationem negatam est de usu sensuum: immo nesciunt spiritum in ore ipsorum, idest, omnino non respirant, vel vivunt, quem fieri possit, ut quis respiret, vivatque nec loquens, nec videns, nec audiens. Ubi videtur alius locum antithesis, ad formationem hominis, cuius manuam opera sunt simulacra. Quum enim formarisset illam Domini Deus de limo terra, inspiravit in faciem eius (1 Cor. 15, 45) beappau, in nubes, & in faciem eius spiraculum vita, & factus est in animalia viventem. Dicitur igitur Ierex misus et hunc locum, scribens, quod confusus est arifex, terras, quibus ad coelestia subvolvamus, quatuor polii, se genera creditum, ut in Aaron designatus sacerdotium, in Levi editum, & ministri, in Iudei cunctus populus, in timenibus Deum proelyleyi. Nos etiam alibi monimus de ultima proselytorum acceptione per eos, qui vocantur timentes Dominum. Idem iudicium de caniclo trium puerorum, q. in quo provocantur ad beatitudinem Dominio filio hominum. Sacerdotes, servi Domini spiritus, & animæ justorum, sancti, & humiles corde, ipsimet deum tres pueri. In explanatione dicti cantici nostre Petrus in homine quinque genera bonorum agnoscit propter quae benedice et illi debeat. 9 Dan. 3, 82.
8, 3-4; 8, 5-6;
7, 7-8.

*mias & nuno locum, ieridens, quod confusus est artifex
omnis in sculptili, quoniam falsum est, non confusus, &
non est in spiritu eius: vanas sunt, Opus risu dignum: in
bonorum agitatio propriez quod ostendit illud esse,
naturalium, moralium, supernaturalium gratia, &
gloria, & quod ejus naturam dignatus sit Deus assu-*

tempore vissim, sua persicibus. Bene monet Bochius, hic esse fermonem de motu physico, interno, animali, quo carbant simulacra, non de artificio, extero, quod ait magico per studentes, aut afflentes demones. Prioris genetrix Dardali opera apud prophetas celebris, *ex quo nominis fiducia* in hanc aut illam partem sua sponte cum quadam venustate, & convenientia motu: item hydraulic & spirituallia instrumenta, pugmata, & machinamenta lignea, quae per se se surgere videbantur: denique onera magica, artificiales, aug nititur primum, item numeras Israelis, prerogativas, decem, quod peculiaris Dei, populus fuerit, quod vera Deino praeditus, quod integrum in eo fides habet ad Christi adventum conservata, quod facios libros haberent, quod mulieris & miris modis praetinent illi sum Deus manifestaverit, quod Angelos ad eum, tace militer, quod adeo multi ex eo prodierint omni genere laudum excellentes, quod ex illius gente nasciturus esset Melissas, & apud eos versaturus, quod inde salus & evangelium profecturum in omnes gentes. In Sacerdotibus considerandum munus colendi Deum, laudando, sacrificante dicere debet, decem Israelis prerogativa.

2 ad Marce-
linum.

Hil aliud occurrit de titulo, nisi quod cum non habent hi, qui *Alleluia* collocaverunt in fine præcedentis psalmi. Et Athanasius a evanescens eos, quibus præfigitur, hunc committit. *Treverus* quidem admonet, psalmi hunc titulo careret. Sed psalmus exiret hunc in titulis in *Gracis*, *Latinis*, & apud suorum. Immò Arnobius duplex *Alleluia* in titulo agnoscit, accipiens præexistim, id, quod aliqui habebant in fine psalmi præcedentis. Idem *Treverus* notat, hunc psalmum scribit alio modo cantilenæ, sive carminis, quin per singulos versus, quoniam prima medietas ferit alia, & alia, lecunda secundas per omnes versus eadem replicatur. Poesia vocant intercalationem. Scholion Gracum obseruat in quibusdam codicibus additum titulo *et dñe dñe, duplis, ut dñe, duplis.* Credo (nisi quis velit propter duplex *Alleluia* juxta quosdam, ut dixi) propter distam replicacionem, ac repetitionem intercalata medietatis. Quo mero (sic) finis intercalatio intermissione se

*Canna cup-
scoties, re-
petatur se-
cunda par-
ticipia primi
versus.*

Pelagiano.
your error,

b Rem. 3.23
C p. 144. 2a

ibid. vers.
22, 23.

Digitized by srujanika@gmail.com

B 23,41-45.
48 56,66,102
103, 106.
Argument
III.

Hil aliud occurrit de titulo, nisi quod cum non habent hi, qui *Allatia* colloquuntur in fine praedictorum psalmi. Et Athanasius enumerat eos, quibus praesigit, hunc omittit. Tres verbi quidem ad monitum, psalmū hunc titulo careat. Sed psalmū extrahit hic titulus in Bibliis Gracis, Latinisque, & apud Enarratores. Idem Ambrosius duplex *Allatia* in titulus agnoscit, accipiens ut existimo, id, quod aliqui habeant in fine psalmū praedictos. Idem Tres verba nota, hunc psalmū scribi alio modo cantilenā, five carminis, quia per singulos versus, quin primi medietas si alia, & alia, tercunda incidunt, omnes versus eodem replicatur. Poetarum intercalata Scholion Graecum observat, in quibusdam codicibus additum titulo *versus*, duplis, aut dupla. Credo (nisi quis vel propter duplex *Allatia* sive juxta quoddam, ut dixi) propter dictam replicationem, ac repetitionem intercalatae medietatis. Quae incepto fane, ut intelligatur, omnia opera Dei, five pertinente ad creationem, five ad gubernationem, five ad redemtionem, five ad operam nature, five ad operam gratiae, quae per illa mystice designantur, ex Dei misericordia proficiunt, & sic post omnis secundum genitalem acceptiōnē appellari opera gracie, licet non ita proprie. Quia in re Pelagianis erabant, dum non a liam gratiae necessitatem agnoscerent, quam donorum natura sum, que Deus nūni cuiquam debens conferre libere, ad communicandam illam bonitatem. Juvat repetitio, & inculcatiam tamen crebit, ad infingendum magis animis nostris gratia Dei beneficium memoriam: ut te laudes, Deum p̄ te ceteris, postquam sum attributo misericordia celebrabit, hys gratias quam Paulus *ad Corin.* cognominat *loriam Dei*; postremo, *inscriptions* *Dei* *sper amissi opera ejus*. Videtur praeceps ex Davidis praepscrito mīo his inter canendum receptus, ut alterius Levite lucenter: *quoniam bonus*, *quoniam in eternis misericordias ejus* nam in dedicacione templi Salomonici decantatum id legimus, ac multoties repetitum, praecepit à Levitate, *quum impleret majestas Domini templum Domini*, & *ignis descendat*, & *gloria Domini super domum*. Quid Cassiodorus, & Hugo hoc loco non recte afferunt, factum post carnem illud, inde laudes psalmi hujus exagerantes. Jobiphat quoque a ratiō milites suis isto opinicio carmine, statuens cantores Domini, ut laudent eum in turmis suis, & antecedentes exercitum, ac vocē conlona dicentes, *Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in eternis misericordias ejus*: *Tum veritis Dominus infinitas hostium in emerito;* ut mutatis se vulneribus consideraretur. Cuius res simila exempla protuli alias, Cassiodorus diligenter perpendit istam, quam vocas similem verborum asphonctionem, & verius uniuersitas: & quod quidam dicitur, ad misericordiam Dei referunt, sine qua sufficiere nullius est prævalens, & merito ipsius repetitur: *qua omnia in nobis indulgentissimis munieruntur*; & nec ab ore nostro debet, nec à corde didecerit, quatenus & ipsa nos signare jugi tuitione servare. Denique ait, hoc imitatos Poetas afflita caminū foliula condidisse, super natum virtutum etiam ad mundana studia transierentes. Exemplo fit Virgilii ecloga octava, præterea ubi dō verius diversi locis tam crebro repetuntur. Quod ante fecerat Theocritus idyllo primo: *sepe etiam Catulus, Aufonius, Nemelianus, Martians Capela, Ovidius, vetus etiam Poeta apud Lipsium* h̄ carmine de Veneris p̄vgilio. Idem Cassiodorus revolet in memoriam has veritum similitudines extarite in aliis psalmis i. Mitor omnium 79, ubi quater idem verius repetitur. Hinc fatus de argumento psalmi, confat, videlicet laudatio Dei, & propera creationis, providentia generalis, & eu-
re particularis circa populum sum, five in educendo illum de Egyptis, five de caprivate Babylonica in his autem omnibus, & singulis commendatoribus idem Dei misericordia. Consumerat Athanasius psalmis, qui admixtam habent *discepsis*, *confessionem*, & laudes celebrant,

A Ver. 1.) Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in eternum misericordia ejus.

+ bonus est, & nescit misericordie esse definire. Addit. Hu-
go tenet confessionem fidic; quod & Ambrosius indicat,
in insiftis prefigunt in confessione peccatorum. Ide Hugo
ludit in etymologia vocabuli Latini *misericordia*. Sime
lius & cordis demat per gratia iustificationis, vel con-
fessionis; & quasi misa huicavitate riger cor, aut feorium
mittat rigorem cordis, per penitentiam mitigationem, &
misericordiam amissionem, & confortationem. Preterea miser-
cordia vocis spacio iam, quia cor peccato amotum ab an-
gustia deducit in amplitudinem, speciosam, quia liberat
a misericordiorum, pretio fave, quia eruit ab omni po-
ena, & corruptione: laudare potest pium acumen, tamen metu
non it ad amissum exactum. Addit ad ea, quia a latitudi-
tate Dei essentia bonitatis, illa, quia docet Ambro-
sius m, explanans quo pacto Christus negaverit alii bo-
num nisi in loco Deum n, & quare ratione idemnem si bo-
num eadem illi honestate divina, nempe quatenus Deus.
Tandem huc facit Bernardus a annotato, non obedit isti
sententia Prophetae qui magis, aut solu' fuli u' dilig' boni;
& Dominio fortassis confiteri, qui sibi bonus est, sed quia
ili in seca proinde recte impropperari eidem ab eodem
Propheta Confitebitur tibi, quem beneficieris. Qui con-
fiterit Dominus, inquit quia potes, servus es, & timet
sibi quis, qui bonus sibi, mercurianus, & cupit sibi: qui
qui simpliciter bonus, filius, & deus Patri.

Bernard
annotatio,
pp. 44, 45.

In epistle
qua miseric-
cordia lu-
cas.

lib. 8, in
Eccles. c. 18.
in Lec. 18, 19.

op. de alle-
gend. Dots.

... et secundum nomen est illius **Iehovah**. Gen-
brardus nota, quia tunc invitat Propheta ad conser-
endum Domino, innovere tres divinas personas & quidem
hinc primam, quia nomes hoc est effectus; illa vero per-
sona est independens, & primum quasi principium alium
personarum. In secundo veris per **YHWH & elohim**,
quo Deus ut Iude ex significatur, alteris denotari secun-
dam personam. In tertio etiam per **YHWH ad am**, quae
valer **Dominus**. Patrem vero per has duas hypostases
omnia administrare creando, conservando, judicando,
vivificando, sanctificando, donis, & gratis afficiendo
denique a Platone Filium vocatum **anuppos opificem**
mundi: Spiritum sanctum **animam mundi**. Vera haec
quidem & in Concilio Niceno profitemur nos creare
in **Spiritu & sanctum Dominum, & Christum**. Sed Fi-
lio, non Spiritui sancto, nam **domini pecularitatem** at-
tribui solet, quia libide monstravimus.

Quoniam bonus. (O) Observat Augustinus esse hic **ayda**, nonem significans non utrumque **bonum**, sed **excellus** **omne** **bonum**: in psal. 103, 106, **fuitis Xp̄m̄tē**, quod interpretari lunt **omnibus** **sanctis**. Item potuit dicere de 106 in 127. autem est **ayada**, ubique **zob**.

In **eternum**. In aliis psalmis 103, 106, 117, in quibus us in dixit, ex hac sententia. Interpres veritatem **ayada**, quod hic est, & ibi, est Hebreia **בְּלִירָא** **lebbaham**, & Graec **εἰς τούτην** & hoc loco in **Psalterio Romano** est, in **psalmū**, **deponit** in Ambrosiano, apudque Arnobium. Cassiodorum, putatum Hieronymum, Hilarium. Augustinus repetit hoc loco, in **psalmo 105**, **alium codicem** qui habetur, in **faculum**: in isto eundem habetur: **ascram**, licet plerique habent, in **ascram**. Docet nihilominus recte dici **misericordia** non tantum in **faculum**; id est, quam diutur hic mundus; verum etiam in **eternum**, hoc est, post mundi quoque consummationem, ac **judicium**; quoniam licet damnatus non impeditur misericordia; nec beatitudo illa inheret miseria, quia indigent misericordia ipsa beatitudo, quam Deus misericorditer misericordis praesta, ut esse miseri definantur, & beati esse incipient, non habent finis. Ait Iacob potius, quod quorundam terrena esse **lesper** Deus conservat, præfervans a non esse, que est miseria quædā magna. Aliam rationem alias reddidi, etiam synonymū sumeq-

uendo, in seculum, & in eternum, quoniam, quod non remponet Augustini, de domino, etiam in illis nonnulla auctoriteratio certior, prout punctum contra con-
diguum, & ut beat, ultra coniquidam: quemadmodum
Theologici docent: & hoc loquuntur Agustini:
Quo pacto miserationis Dei super omnia operis estus tuus; &
d. ill. in omnibus operibus, tuis temporibus. Misericordia Domini ab eterno, & uero ab eternum sicut timuit
eum & praefecit. Nosi a misericordia per habet animi per-
curatio, inquit Chrysostomus: dilatit fractus, &
ab extensis antiposis, impedit favor, & oblequezionem nec fer-
muntur vari calos, resuuntque circumstantia. Pater
cautum, quam reuertit redditu, qui illius verius particula
seunda rotas regatur, hoc est, vigilanti lex vicibus, Ly-
ranus & Agustanus alias referunt ex R. Salomon, quoniam
a principio mundi, ut dicitur ad rationem legis in mon-
stra sua, fuerunt viginti lex generationes, quia bus mun-
tus fuit iustitiae: lxx divina maledictiones, & non ex aliis
cristi data a Deo legis observatione, hoc est, in Adam
set Seth tanto principio, ab illo atque a Gelson filium
Moysej, qui Moysej ex Lex defendit non illorū: Ja-
cob. Nam viginti lex iudei Seth, Enos, Cainam, Mal-
chim, Jared, Enoch, Mahanadim, Lamech, Noe, Sem,
Arphaxar, Sale, Heber, Phalec, Reu, Saruch, Na-
ther, Thare, Abraham, Iacob, Levi, Caiaphas,
Aram, Moysej, Geron. Non sufficit numerum genera-
tionum congrue tot vicibus, quibus ea repetito fit
ed opertoret, ut quae continentur in Psalmo, pertine-
re domum, sed tempus intra quod fuerint dictæ genera-
tiones viginti sex.

Ad divisum terrenam promulgat ut fuit annis quadragesima, & amplius post datum legem in monte Sinai & ex Gerion filii nra sunt, in quibus narratur contingit res terra promissionis, & ac proinde plures generationes effent. Deinde generationes illae docunt nos quidem usque ad Moysen Legislatorem, & filium eius, yedum non in ratio erat, eus adduceretur Gerion, tametsi cum lex Moysi data est, jam existeret. Postremo, quo de mundi creatione, & gubernatione hic memoratur, non pertinent propriis ad generationes, sed ad quiesbet aliorum hominum. Sit rato admodum Rabbinice, & Caballica, ita nullum obteverationes solido nuntiatum fundamento. Accedit, quod in editione nostrae septem viribus supra virginem repetito ista sit. Burgenis quoque per Judam colligit ab generationes, per Levi 27. In Breviario Benedictino, & Camaldulensi, non Ecclesie Parisiensis, Placentina in Hispania, & in aliis nonnullis, in solo primo versiculo recitatatur haec secunda pars, *quoniam in eternum*, &c. Tertiarum item Auguanus translatorum ad prolixitatem virasdam polyleptarum in primo ve. scilicet, quoniam Hebreis ponatur in fine singulorum, Debuit adesse Graeci & Latinę linguę nullam fecerunt editiones, quia non ubique exprimat, pateret illi Breviarium, quae dixi, & si quia sunt his similes. In Ambrosiano reperitur ad singulos lequeantes versus canentes, *quoniam in eternum*.

1 vers.
In 9. de cito
cap. 23.
n. in Sap. 7.
23. orsa.
lolo babilo-
min. Pratis dixi etribus nostra nota non nullis absoluere Filio Dei, qui est secunda persona Trinitatis: & de dubitatione Augustini, an Angelis communiceret scriptura nomen dei.

Quoniam in eternum misericordias tuas. Et de hoc atra monui, repeti in figuris veribus: a quibuidam camen omitti: quod quidem non probo: & fatidum si quod est, contemplari non dubito fuavitate carminis, ut initio rectili ex Celsidoro, qui etiam velut stellis micantibus misericordia Dominum hunc Psalmum, ait ubique cognoscere esse radiatum.

Ver. 2.) Confitemini Deo deorum : quoniam in æternum misericordia ejus.

Sensu loci.

Sententia per se clara: solum reperi potest, peculiariter
quodam ratione conveniente confessionem istam Filio, o-
sive hanc esse deillo, non solum propter nomen Ιησοῦ
ελθιμ, quod iudicem significat, ut notabat Genebrardus:
ted quia quatenus alii, qui prater Deum unum verum,
cognoscuntur Dii, ut Angeli, & homines, atque eo-
dem illo ipso nomine Ιησοῦ ελθim dicuntur hoc modo,
veluti per habitum in eum, cum, ex parte participationem
illius, qui est Deus de Deus, Deus verus de Deo vero, &
Eius consubstantialis Patri non factus, & adiputivus,
non creativus, & opus in tempore condidit. Bellarmi-
nius id obseruat, & est probabile; præteritem attenden-
do reperitur ter confessionem praetensis loci. Nihil omi-
nus in Ps. 49, primis verbis Deus aaronum cantit, &
in 81. stile in hydraulica deorum: quod ab aliœ deo
intelligitur, nec magis propriè de Filio, quam de aliis
personis. Docimus quoque prius, ut religuit salutem
deorum, & demonum, qui pro discoluntur ab idolatrias,
appellari, deum deorum. De primis autem duis ad optione,
& gratia regi, & essentiali Dei, tecè ubiungitur: quo-
niam in eternum misericordia ejus: quia ut adnotat Hilas-
tius, non ergo deum Deus nuncupari, sed bonitatis, &
eternum misericordia ejus.

V Idecir Propheta hic magis peculiariter
intellexisse homines poterat, oibus, dignitate,
præstantes, & significare voluisse, quod Regnum ipsius om-
nium dominatur p. sicut Rex magnus subuenientem terram
q. & omnis terra t. abolute Rex magni l. terribilis
apud omnes Reges terræ t. excelsus pro Rebus terra u. Rex
magis super omnes Dox: x. Res Dominus y. dans salutem
Regibus z. simplicitate magnum Dominatur; item quod
non est fons dominus noster b. Huc fortior Joannes callu-
rit, appellans Christum, de quo loquitur: Reges Regum,
& Domini Domini, arque dominantiam: quod &
Paulus à iurapat de codem Christo: præterea scribit, &
quod erit suus, qui dicatur dei, da quibus hic verba pra-
cedente: fuis in celo, fui in terra sisquadrage, ait ipse
alius multi, & Domini multi, nobis ramus, nra. Deus Pater
ex quo omnia, & nos in illis: & unus dominus filius Christus
fui, per quem omnia, & sospiter ipsam. Quocirca ex hoc ultime
locu loxi Pauli, in isto nostro p. Quocirca ex hoc ultime
perfonas, colligunt per Deum Deorum intelligi Patrem, per
Dominum Domini, Christum Filium Patris. Quod futur-
i placet addere, si potius attribuendum est veritas pri-

P. 17. 17. 43.
I. 17. 18.
I. 17. 19.
I. 17. 20.
I. 17. 21.
I. 17. 22.
I. 17. 23.
I. 17. 24.
I. 17. 25.
I. 17. 26.
I. 17. 27.
I. 17. 28.
I. 17. 29.
I. 17. 30.
I. 17. 31.
I. 17. 32.
I. 17. 33.
I. 17. 34.
I. 17. 35.
I. 17. 36.
I. 17. 37.
I. 17. 38.
I. 17. 39.
I. 17. 40.
I. 17. 41.
I. 17. 42.
I. 17. 43.
I. 17. 44.
I. 17. 45.
I. 17. 46.
I. 17. 47.
I. 17. 48.
I. 17. 49.
I. 17. 50.
I. 17. 51.
I. 17. 52.
I. 17. 53.
I. 17. 54.
I. 17. 55.
I. 17. 56.